

PALMAXXI

2018 / 2019

ANUARI

EDITA

Palma XXI

FOTOGRAFIA

Jaume Gual
Arxiu Andreu Muntaner
Alejandro Maestro
Juanjo Suárez
Maria Reyero
ASIM

MAQUETACIÓ

Palma XXI

AGRAÏMENTS

Magdalena Aguiló Victory
Guillem Aloy Bibiloni
Maria Lluïsa Dubon Pretus
Pere Fullana Puigserver
Jaume Garau Salas
Jaume Gual Carbonell
Maria Gómez Llabrés
Dolores Ladaria Bañares
Climent Picornell Bauzà

CONTACTE

info@palmaxxi.com
www.palmaxxi.com
facebook.com/PalmaXXI
twitter.com/PalmaXXI

© Palma XXI, 2019
La Rambla, 13
07003 Palma

Dipòsit legal: PM 848-2019

CARTA DEL PRESIDENT 4
PRESENTACIÓ PALMA XXI 6
SOCIS D'HONOR 2019 8
CONTEXT 10

BLOC 1:
Estudi i divulgació del passat de Ciutat
Biografia de Palma 14
Carta Històrica de Palma 16
Re-pensar l'Eixample 18
Paisatge documentat 20

BLOC 2:
Anàlisi del present de Ciutat
Observatori de la gentrificació 24
Estudi de capacitat de càrrega turística al centre històric 26
Cicle d'Encontres sobre turisme de masses 27
Il·luminació de monuments 29
Divulgació del coneixement i intercanvi d'experiències 30

BLOC 3:
Propostes de futur
Consell Municipal Model de Ciutat 34
40 propostes per a la millora del districte centre 35
Futur per Badia de Palma 36
Decàleg per salvar el centre històric de Palma 37

ALIANCES 39
COMUNICACIÓ 41
GESTIÓ INTERNA 44

Quan un grup de persones que ens trobàvem en el Bar Bosch de manera informal, vàrem començar a pensar a fer alguna cosa per denunciar i canviar la dinàmica negativa que estava prenent Palma, teníem al cap un diagnòstic que més tard vàrem escriure i que s'ha anat confirmant:

"El model econòmic i social actual, ja completament orientat al turisme de masses de *tercera generació* – turisme que combina els paquets de tur operadors, els creuers i els viatgers que van pel seu compte – està generant a Palma el fenomen conegut com la Síndrome de Venècia, síndrome que descriu com les ciutats neoliberals acaben essent plataformes urbanes al servei exclusivament de multinacionals del turisme i deixant la vida residencial pels estrangers i uns pocs ciutadans que no poden – o no volen- fugir" (del pròleg de "La ciutat envaïda. Biografia de Palma.", pàg. 10).

Durant aquests tres anys de recorregut de la nostra entitat hem participat en un grapat de debats als mitjans de comunicació i a les xarxes socials, a través de diferents fórmules com articles, fòrums, estudis, etc. Podem dir que el debat sobre el tema s'ha fet permanent i s'ha generalitzat a tota la població. Però així i tot, la realitat no ha canviat gaire.

L'Ajuntament, a causa de la pressió social, va prohibir el lloguer vacacional a pisos però encara hi ha milers de places il·legals que segueixen funcionant. Es varen congelar les llicències de nous hotels, però encara se n'obren nous amb llicències anteriors a la data de la prohibició. Els creuers creixen en nombre de creueristes. La ciutat segueix amb una alta intensitat turística a molts llocs i molts dies a l'any. L'impacte sobre els comerços i sobre els habitatges segueix generant gentrificació.

Malgrat que les coses segueixen més o menys iguals, volem ser optimistes de cara al futur. Per la demanda col·lectiva d'un grup important d'entitats, l'Ajuntament finalment ha cedit en crear el Consell Municipal de Model de Ciutat, on finalment podrem debatre públicament com ha de ser la ciutat que volem, què esperam que faci el nostre ajuntament en temes com canvi climàtic, economia, vida laboral, mobilitat, immigració, accés a l'habitatge, patrimoni cultural i arquitectònic, protecció social de les minories, badia de Palma, envelliment de la població, etc.

A Palma XXI, mentre ens preocupam de com ha de ser el futur de Palma, no perdem de vista algunes coses del present que no ens deixen indiferents. Estem a punt de publicar l'estudi de la gentrificació al barri de la Llotja i hem començat l'estudi de Pere Garau. Volem deixar clar que en molts barris de Palma, de característiques diferents, s'està donant un procés continu de gentrificació, que respon a una ciutat excessivament mercantilitzada. Per un altre costat, un altre grup de socis estem realitzant activitats de coneixement de l'Eixample per poder realitzar propostes de millora dins aquest any.

Els impactes dels megacreuers són cada vegada més visibles i s'estan consolidant malgrat les crítiques que han sorgit. Per fer front a aquesta situació hem creat un grup de treball i hem elaborat un manifest contra els megacreurs que s'ha fet extensiu a una trentena d'entitats. Durant la primera setmana de recollida de firmes més de 30 personalitats del món de la cultura, l'arquitectura, la diplomàcia i el sector privat s'han adherit, i prop de 7000 ciutadans i ciutadanes l'han signat.

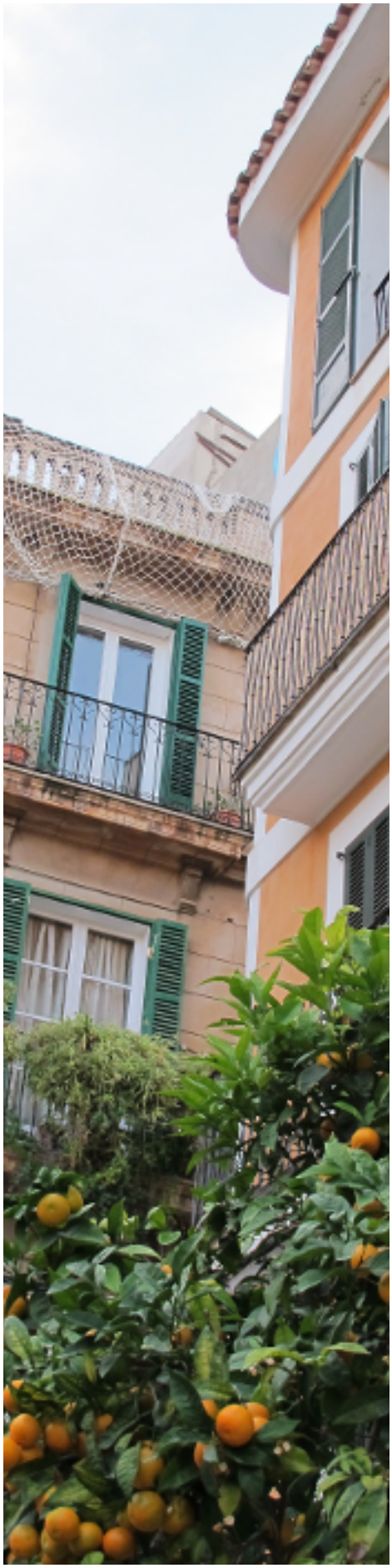
Finalment, esmentar els dos projectes "interminables" que expliquen el desenvolupament històric de Ciutat: la Biografia i la Carta Històrica de Palma. Aquests dos projectes avancen al seu ritme. Aquest any publicarem la tercera part de la Biografia i acabarem la segona part de la Carta de Palma.

Ara tens a les mans la memòria del que hem fet aquest darrer any i del que volem fer l'any que ve. Veuràs que esperam que en el futur Palma XXI segueixi col·laborant amb altres entitats, per configurar plegats una força ciutadana perquè Palma sigui una ciutat més amable i més solidària, que estigui orgullosa del seu patrimoni i el cuidi, i que faci del turisme una oportunitat i no un pes insuportable.

Jaume Garau

PRESIDENT DE PALMA XXI

Palma, juny de 2019

PRESENTACIÓ

PALMA XXI

És una entitat ciutadana, sense afany de lucre, independent i oberta, que va ser creada per un grup de ciutadans el 2016. Vol arribar a ser un observatori de referència sobre el passat, present i futur de la ciutat de Palma. Un projecte col·lectiu per reflexionar i dissenyar el futur de la ciutat, amb perspectiva històrica i participació ciutadana.

La idea central és comprendre les tendències constructives i destructives de la ciutat, des de 1900 fins ara, des d'una perspectiva diversa però integrada, sociològica, econòmica, cultural, política, urbanística i arquitectònica de la ciutat, per tal de poder preveure el futur desenvolupament i fer propostes de millora de la ciutat.

Durant el període 2018-2019 hem continuat amb impulsant projectes i d'iniciatives per complir els nostres objectius:

> **Estudiar** l'evolució de la ciutat de Palma al llarg de la seva història, especialment a l'època contemporània,
>
> **Organitzar i participar** en debats públics a través d'internet i de manera presencial, mitjançant conferències, taules rodones, jornades, etc. sobre els temes que afecten avui a la ciutat.
>
> **Analitzar les tendències actuals i fer propostes de futur** per un creixement sostenible i favorable als seus residents i als visitants.
>
> **Participar** en els organismes institucionals i en les xarxes socials per donar difusió a les nostres propostes.

Junta Directiva de Palma XXI

Jaume Garau

President

Dolores Ladaria

Secretària

Pere Fullana

Tresorer

Maria Lluïsa Dubon

Vocal

Jaume Gual

Vocal

Climent Picornell

Vocal

Pere Rabassa

Vocal

Maria Gómez

Vocal

Guillem Aloy

Vocal

Magdalena Aguiló

Vocal

Socis d'honor de Palma XXI 2019

AINA PASCUAL I JAUME LLABRÉS

Els convents de Ciutat atresoren part del nostre llegat històric i social, a més, mantenen la seva importància actualment no tan sols com a edificis monumentals sinó també per la varietat i riquesa dels patrimonis que contenen: pintura, escultura, argenteria, materials etnogrà fics, documentació, etc.

Malauradament molts estan amenaçats, sigui per dificultats econòmiques o vocacionals, i correm el risc de perdre aquesta part de la personalitat de Ciutat. No oblidem que es tracta de valorar no únicament el monument sinó el seu contingut, col·leccions d'objectes i relats que son testimoni de la societat d'una època.

Aina Pascual i **Jaume Llabrés** compleixen enguany 25 anys com a comissaris i investigadors del patrimoni del Convent de la Puríssima Concepció (antigues Caputxines i actualment de Franciscanes T.O.R.), l'únic de Mallorca obert al públic. En aquell moment començaren amb la motivació de recuperar l'exposició del betlem monumental. La resposta del públic va ser un èxit, tenint en compte a més que era la primera vegada que s'obria un convent de clausura al públic, de manera que es va aconseguir atreure l'interès i el finançament públic i privat per a la seva tasca.

El projecte al Convent està dividit en tres línies: catalogació del patrimoni, restauració de les peces i divulgació al públic general. A més del patrimoni moble i immoble, han reivindicat també el relat oral, el testimoni de les darreres monges caputxines que els hi va servir per contextualitzar i catalogar l'ús de determinades peces que sense aquesta transmissió oral hagués estat impossible determinar.

Aina Pascual és llicenciada en història de l'art. Ha publicat nombrosos llibres sobre el patrimoni de Mallorca: cases senyorials, convents, jardins, etc. , molts dels quals ha realitzat en col·laboració amb David G. Murray. És una de les fundadores d'ARCA. **Jaume Llabrés** és historiador autodidacte. S'inicià com a col·laborador de premsa en temes mediambientals. Participà en els orígens del GOB i en la fundació d'ARCA. Conjuntament, han escrit llibres sobre arquitectura monumental i jardins històrics. El 1996 iniciaren la recuperació etnològica del convent de la Puríssima Concepció. L'any 2007 varen ser nomenats socis d'honor d'ARCA. El 2010 reberen el premi "Jaume II" per part del Consell de Mallorca.

Gràcies a la feina d'Aina Pascual i Jaume Llabrés durant aquests anys, tenim avui una font de coneixements de la vida conventual única a Mallorca. La importància d'aquesta tasca radica a més en la conjugació del coneixement de la vida conventual, en la conservació del patrimoni material i immaterial de la vida diària de les monges, i en la divulgació a la societat d'aquests valors culturals del convent que expliquen no només com era la vida de dedins sinó també la de fora, passant a ser memòria col·lectiva de Ciutat.

CONTEXT

Palma és avui una urbs metropolitana amb perfil de ciutat europea, capital de les Balears, unes illes amb un model econòmic insostenible. Una qüestió primordial per entendre l'estat actual de la ciutat és conèixer l'evolució experimentada en el sector turístic, el qual, sobretot en els darrers anys, ha passat a ser protagonista fins i tot en la vida quotidiana dels palmesans.

Amb més de 400.000 habitants, Palma és la vuitena ciutat d'Espanya amb més població, està entre les 15 ciutats amb major taxa d'activitat, és la quarta ciutat en nombre de pernoctacions, el seu aeroport és el tercer de l'Estat... Però, en canvi, ocupa el lloc 229 en renda bruta mitjana i lidera les taxes d'abandonament escolar.

El 1978, Balears rebía 3 milions de turistes, que en el 2018 s'han convertit en més de 16 milions. Palma esdevé la porta d'entrada a l'illa, tant pel seu aeroport (que va rebre l'any passat més de 29 milions de passatgers) com pel seu port, amb més d'1,7 milions de creueristes anuals. En els darrers anys, s'ha passat d'una "ciutat amb turisme" a una "ciutat turística", el que ha comportat una sèrie d'impactes negatius que cal afrontar i gestionar adequadament per tal d'equilibrar el benestar del resident amb la qualitat de l'experiència del visitant.

De mitjana, en un dia d'estiu el centre històric de Palma pot arribar a rebre la visita de més de 37.000 turistes. Aquesta saturació de visitants comporta la massificació de determinades zones del centre històric i la sobre càrrega de serveis públics com el transport urbà.

A més, la proliferació del lloguer turístic (Palma és la 5a ciutat de l'estat amb més places d'aquest tipus) ha tingut repercussions en el preu de venda i lloguer d'habitatge. Palma és la cinquena capital de província més cara d'Espanya i va ser on més va apujar el preu de lloguer el darrer any: un 26%. A més, en el mercat immobiliari s'està competint a escala europea, amb processos de gentrificació que afecten barris tradicionals com Santa Catalina, on la població estrangera (de major poder adquisitiu) ha pujat un 80% en els darrers 15 anys.

Palma és una ciutat amb una herència antiga i moderna molt rica que s'ha de conservar, i també amb una herència passada i actual no tan positiva que s'ha de corregir i transformar. El repte ara és aconseguir un equilibri on el resident mantingui la seva qualitat de vida i on el visitant pugui gaudir del patrimoni de Ciutat sense interferències ni incomoditats.

1
Estudi i divulgació del passat de Ciutat

Conèixer, analitzar i divulgar el passat de Palma és una de les nostres línies d'acció. Comptar amb informació rigorosa sobre com s'ha configurat la ciutat al llarg dels segles, quins han estat els seus protagonistes, quins valors han contribuït a la construcció de Palma com la coneixem ara és fonamental per entendre el present i fer propostes de futur.

Imatge aèria de Palma. Arxiu Andreu Muntaner .

Biografia de Palma

"Biografia de Palma: la ciutat envaïda" és una narració col·lectiva sobre els fets més significatius que expliquen l'evolució de la ciutat de Palma durant el segle XX fins a l'actualitat.

La narració tindrà quatre parts: 1) des dels inicis de Palma fins al segle XX; 2) des de 1900 a 1936; 3) des de 1936 fins a 1975; i 4) des de 1975 fins a l'actualitat. Per a la redacció de cada capítol es compta amb les aportacions i revisions d'experts, de manera que el document final esdevé una obra completa i contrastada.

L'abril de 2017 es va publicar en paper la primera part de la biografia, i el 2018 es va presentar el segon volum. A finals d'any es va organitzar un seminari-debat amb especialistes que va tenir la Guerra Civil a Mallorca com a tema central. Aquesta trobada va servir com a punt de partida per la publicació de la tercera part de la Biografia: "La ciutat durant el franquisme".

Durant 2019 s'aniran publicant periòdicament els capítols d'aquest tercer volum i esperam que vegi la llum en paper a finals d'any. També a finals d'any es té previst començar amb la publicació online dels capítols del quart i últim volum, sobre la ciutat des de la Transició.

En el projecte han col·laborat tots els membres de la Junta. Dirigeix la imatge Jaume Gual i coordina l'execució Jaume Garau

Els capítols de tots els volums poden consultar-se en versió digital a la web, un total de 48 fins al moment.

El 2019 els capítols de la Biografia de Palma comencen a publicar-se setmanalment al diari Ara Balears, aconseguint una major transcendència i difusió a un públic més ampli.

PALMA, UNA CIUTAT ENVAÏDA

E

La conquesta catalana de 1229 són les que més impacte tingueren sobre la forma i la societat que configuraren Palma en l'actualitat. Fruit d'aquestes invasions i reconversions poblacionals, sorgeixen els diferents

Tot i la revolució agermanada i les lluites intestines com les de Canamunt i Canavall, en aquesta època convulsa es van emprendre altres obres de gran importància. Entre les reformes que van canviar la ciutat, i que avui admiram, cal destacar les transformacions de les façanes i els patis de les grans cases, mostra de l'augment de la riquesa de la ciutat a causa de l'èxit en el comerç mediterrani.

Ja entrats en el

Fotos de dalt a baix: Bartomeu Ordinas, Palma XXI i arxiu Casa Vila.

de Palma

PALMA XXI

Carta històrica de Palma:

evolució urbana de la ciutat a través de la cartografia antiga i actual

La Carta Històrica de Palma neix com un projecte de Palma XXI per donar a conèixer l'evolució urbana de la ciutat, el seu creixement des dels orígens romans fins a l'actualitat. La Carta ha estat realitzada mitjançant l'anàlisi de la principal documentació històrica, cartogràfica i fotogràfica que existeix, procedent de les tesis o teories d'arquitectes, cartògrafs, historiadors, geògrafs i urbanistes importants.

La Carta Històrica de Palma es basa en el projecte de la Carta Històrica de Barcelona, ideat i desenvolupat pel Museu d'Història de Barcelona - MUHBA. Aquesta Carta s'ha desenvolupat a través d'un conveni de col·laboració amb SITIBSA. Es va presentar al públic el febrer del 2019 al Col·legi d'Arquitectes de les Illes Balears i des de llavors es pot consultar a la web de Palma XXI com una eina digital de divulgació que mostra de forma molt visual com ha evolucionat la ciutat al llarg de gairebé 22 segles.

La cartografia ha estat elaborada per la geògrafa Pilar Buendía i l'arquitecte Joseba Doñabeitia, amb l'assessorament de Climent Picornell i Jaume Garau. La Carta compta amb el suport de la Fundació Iniciatives del Mediterrani, que ha atorgat una beca d'investigació per a la seva elaboració.

El mes d'abril d'aquest any es va signar el conveni amb SITIBSA per a la segona fase de la Carta Històrica de Palma, que permetrà continuar la tasca de digitalització i georeferenciació de mapes antics de la ciutat per comprendre millor la seva evolució.

El mes de juny Palma XXI es reuneix amb l'equip del MUHBA per explorar possibles aliances i sinergies entre els projectes de Carta Històrica de les dues ciutats.

Repensar l'Eixample

Malgrat la influència que l'Eixample té en la major part dels ciutadans de Palma, aquesta zona de Ciutat queda sovint en un segon pla. Així, el focus d'atenció en el debat del model de ciutat, en les noves intervencions urbanístiques o en els programes educatius i activitats divulgatives envers Ciutat que s'ofereixen avui dia, es dirigeix essencialment al centre històric.

El projecte de Palma XXI Repensar l'Eixample ha impulsat diferents accions aquest període:

Taula de treball sobre l'Eixample

S'ha constituït un equip de feina format per especialistes en la matèria i que han treballat l'Eixample de Palma des de diferents disciplines: arquitectura, geografia, sociologia, ecologia, etc. La taula de treball es reuneix de manera regular.

"Ciutats, escacs i murades que s'esbuquen"

Rutes guiades per les Avingudes que tenen com a objectiu donar a conèixer com l'esbucament de les murades medievals suposà un punt d'inflexió en l'evolució de Palma, no només en l'àmbit urbà, sinó també en l'àmbit social, econòmic i cultural d'una ciutat que es preparava per a créixer.

El 2018 vam realitzar una visita guiada, que vàrem repetir al 2019. Les rutes han estat coorganitzades amb Arquitectives i han comptat amb el suport de la Fundació Iniciatives del Mediterrani i Caixa Colonya.

De marès i formigó

Recorregut interactiu al baluard de Sant Pere on es proposa una visita orientada a donar a conèixer l'edifici d'Es Baluard, no com a construcció aïllada sinó com a resultat d'un conjunt de factors històrics, patrimonials i arquitectònics que, alhora, configuren la realitat de Palma.

D'aquesta manera, es parteix del creixement de la ciutat, remarcant els esdeveniments socials, polítics i culturals que anaren configurant la trama urbana. A partir d'una visió aèria, s'analitzen les causes i conseqüències dels diferents desenvolupaments, per tal d'esbrinar el paper del museu dins la ciutat i d'entendre el diàleg entre la construcció contemporània i el patrimoni: entre el marès i el formigó.

Durant 2018 i 2019 s'han realitzat 3 recorreguts interactius, coorganitzats per Palma XXI i Arquitectives, amb la col·laboració d'Es Baluard, Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma.

Paisatge documentat

El Consell d'Europa a través del Conveni Europeu del Paisatge (Firenze, 2000) reconeix que el paisatge contribueix a la formació de les cultures locals i a la consolidació de la seva identitat. Davant del creixement urbanístic i els canvis econòmics que acceleren la seva transformació, proposa que es realitzin tasques de sensibilització sobre els valors del paisatge i dels canvis que pateix. L'observació fotogràfica del paisatge ens permet fer un seguiment de les modificacions que han tingut i tenen lloc en la morfologia de Palma.

Paisatge documentat és una secció a la web de Palma XXI que ofereix documentació gràfica del paisatge de la ciutat i de la seva evolució, a través de galeries elaborades per reconeguts fotògrafs.

Durant aquest període hem publicat tres galeries fotogràfiques:

Ora Pro Nobis, d'Alejandro Maestro. Recorregut personal pels detalls arquitectònics eclesiàstics de Ciutat.

Les botigues de Santa Catalina, de Jaume Gual. Les fotografies de comerços de Santa Catalina que il·lustren aquesta galeria, mostren l'evolució que s'ha produït en aquests establiments en els darrers anys.

La Llotja i el Consolat de Mar: Col·lecció Andreu Muntaner i Darder. Publiquem aquesta galeria d'imatges de la col·lecció d'Andreu Muntaner, soci d'honor de Palma XXI, per evidenciar el canvi en una part de la façana marítima que envolta aquests dos edificis emblemàtics de la ciutat.

BARBERIA. 1983. Carrer de Cotoner, 13.

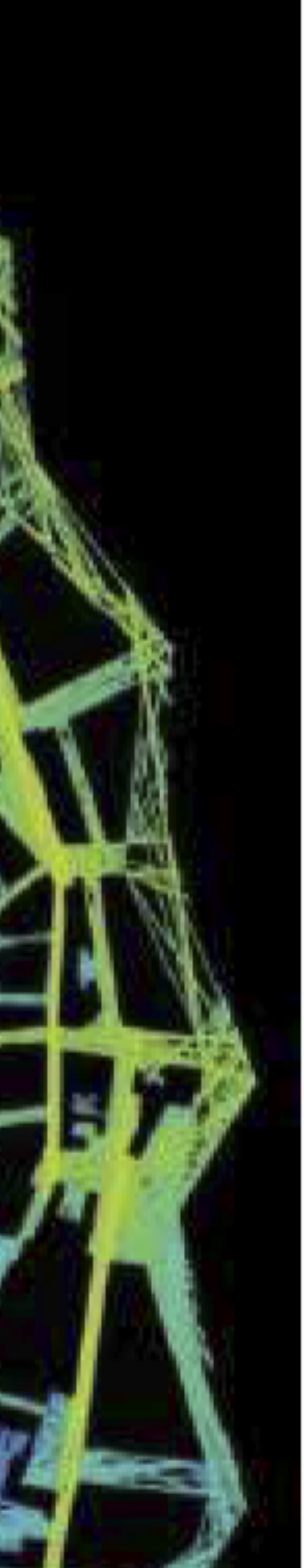

BARBERIA. 2018. Carrer de Cotoner, 13.

Fotos de dalt a baix: Alejandro Maestro, Jaume Gual i Col·lecció Andreu Muntaner.

2
Anàlisi del present de Ciutat

Tenir una foto fixa, però també en moviment, de la nostra ciutat és fonamental per entendre les dinàmiques i tendències actuals del model de ciutat. Per Palma XXI és molt important, d'una banda, generar i sistematitzar dades i xifres actualitzades sobre la situació de Palma, i de l'altra, impulsar espais de reflexió al voltant de temes de la ciutat contemporània com els fenòmens de gentrificació, turistificació, pèrdua patrimonial o transformacions en els usos dels espais.

Observatori de la gentrificació

La gentrificació és l'expulsió no volguda, ràpida o lenta, de la població resident habitual d'una zona o barri de Palma, per una altra amb més poder adquisitiu. Hi ha hagut una certa experiència històrica a Palma de gentrificació, deguda a operacions immobiliàries o projectes públics, però la d'ara és més intensa.

L'Observatori de la gentrificació de Palma XXI pretén:

- Establir els indicadors a controlar, les fonts i la periodicitat.
- Seguir les notícies i articles de reflexió a premsa.
- Realitzar estudis qualitatius a partir d'entrevistes individuals o grupals a persones protagonistes del fenomen.
- Publicar informes a la web de Palma XXI.

Aquest període ens hem enfocat en estudiar el fenomen a dues barriades de Palma: Santa Catalina i la Llotja.

L'informe de gentrificació del barri de **Santa Catalina** es va presentar l'octubre de 2018 en roda de premsa i es va publicar a la web. Al mes de maig Palma XXI va participar a la jornada "Junts cream oportunitats per fer front als problemes socials", organitzada pel Grup d'Educadors de Carrer i Treball amb Menors – GREC i l'Ajuntament de Palma, amb una ponència a la qual vam presentar les principals dades de l'informe. L'acte va tenir lloc al Teatre Mar i Terra, al mateix barri de Santa Catalina.

El mes de juny de 2019 es presenta l'informe de **La Llotja,** on es posa de manifest com han afectat fenòmens com la turistització, la proliferació d'establiments de restauració o el renou, a la vida de barri i als seus residents.

Durant el 2018 i 2019 s'ha continuat publicant mensualment o bimensualment un recull de notícies aparegudes als mitjans de comunicació amb el fil conductor dels efectes de la gentrificació a la ciutat de Palma.

Pròximament s'iniciarà l'estudi de gentrificació del barri de **Pere Garau**.

L'*Observatori de la gentrificació* compta amb el suport de la Fundació Iniciatives del Mediterrani, que ha atorgat una beca d'investigació per aquest projecte.

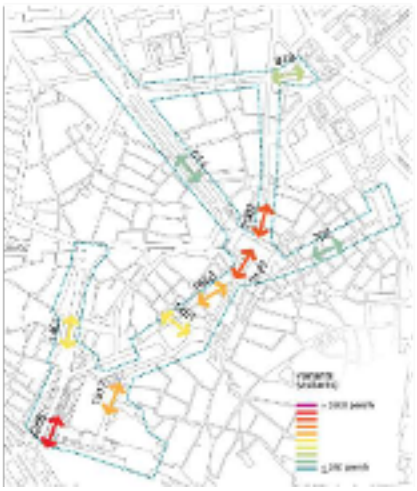

De la galeria "Les botigues de Santa Catalina", de Jaume Gual.

Estudi de la capacitat de càrrega turística al centre de Palma

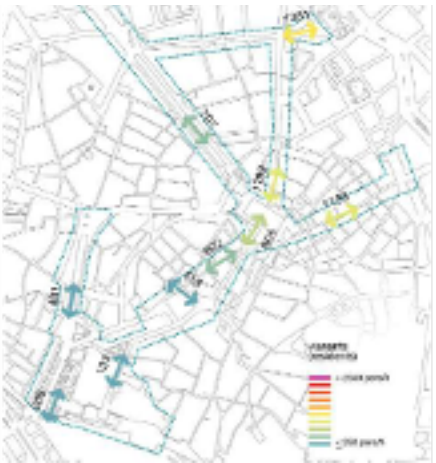
L'octubre de 2018 vàrem presentar l'estudi de capacitat de càrrega turística en roda de premsa i en una ponència al primer encontre del Cicle sobre turisme de masses, a Es Baluard. L'informe complet es pot consultar a la pàgina web de Palma XXI.

L'estudi vol aportar dades empíriques al debat per tal de comprendre com actua l'alta intensitat turística al centre històric de Palma, de gran importància real i simbòlica per a tots els mallorquins i que pateix d'un procés de transformació que amenaça amb la seva desaparició com a lloc per viure-hi per a convertir-se en un centre urbà destinat al monocultiu turístic.

L'estudi que hem fet es fonamenta en la teoria de capacitat de càrrega turística, és a dir, en la recerca d'instruments per a la millora d'una planificació i gestió estratègica d'una destinació amb intensitat turística. Per nosaltres és tan important la millora de les condicions de l'experiència del visitant com la del resident i treballador.

Una de les accions principals del projecte ha estat la feina de camp, que s'ha complementat amb l'organització de seminaris bimensuals, workshops i grups focals on es va dur a terme una posada en comú dels resultats que se n'anaven obtenint.

Aquest projecte compta amb el suport de la Fundació Iniciatives del Mediterrani i l'assessorament del Centre Hongarès d'Arquitectura Contemporània *KÉK* i del grup d'investigació "Turismo, patrimonio y desarrollo" de la Universidad Complutense de Madrid.

Cicle d'Encontres sobre turisme de masses

El turisme té un paper protagonista al conjunt de les Illes Balears pel que fa a la seva influència en el sector econòmic. No obstant això, en els darrers anys s'han fet paleses una sèrie d'interferències amb determinats àmbits de la societat i de l'economia local que afecten, per exemple, a la cultura, la vida social o a l'entorn laboral.

Per aquest motiu neix la idea de generar debat, posar idees en comú i organitzar els "**Encontres sobre turisme de masses en el Mediterrani".** Vertebrat com un cicle de conferències, als Encontres hi participen persones expertes en temàtica turística, abordant la seva anàlisi des de diferents disciplines.

En aquest període Palma XXI ha organitzat, amb el suport de la Fundació Iniciatives del Mediterrani, dos d'aquests Encontres. El mes d'octubre de 2018 va tenir lloc a Es Baluard el primer d'ells, que va comptar amb la presència de l'escriptor italià **Roberto Ferrucci** que va presentar la seva ponència "**La mort de Venècia?**". Al mateix encontre es va posar en diàleg l'experiència de Palma, amb la presentació dels resultats de l'estudi de capacitat de càrrega turística al centre històric de Palma, del que ja hem parlat anteriorment.

El segon encontre va tenir lloc també a Es Baluard al mes de març de 2019. El doctor en geografia i director de l'Observatori de la Urbanització de la Universitat Autònoma de Barcelona, **Francesc Muñoz**, va presentar la seva ponència "**Itineraris de la Ur*bana*lització: De BCN a PMI**".

El Cicle d'Encontres sobre turisme de masses continuarà cercant la participació d'investigadors socials, tècnics d'Administració, escriptors, membres d'entitats locals, polítics, etc.; per tal de donar cabuda a veus de diferents regions del Mediterrani que experimenten el turisme de masses a nuclis urbans.

Il·luminació de monuments

Davant la proposta de l'Ajuntament de Palma de canviar la il·luminació de la Seu i el Castell de Bellver per llums LED, argumentant que l'actual és obsoleta, que gasta molta energia i que no s'ajusta a la legalitat, Palma XXI, juntament amb Arca, Joves Arquitectes de Mallorca, el Grup d'Opinió d'Arquitectes i les associacions de veïns i veïnes del districte centre, va signar el manifest per una il·luminació adequada dels monuments de Ciutat.

En ell es recollien recomanacions al respecte, tenint en compte elements de visibilitat, però també de conservació del patrimoni, no banalització dels monuments ni pèrdua d'identitat i protagonisme dels elements arquitectònics. També es demanava obrir un període de reflexió i participació ciutadana per consensuar la proposta.

El manifest va tenir molt ressò a mitjans i va despertar l'interès de la ciutadania. Malgrat això, fins al moment no sembla haver-hi una resposta positiva per part dels responsables de l'Administració.

Divulgació del coneixement i intercanvi d'experiències

Per Palma XXI és important entrar en diàleg amb altres entitats i col·lectius, així com amb experts, de l'àmbit local, nacional i internacional interessats amb les nostres línies d'acció.

En aquest sentit, el mes de juny de l'any passat vàrem organitzar una conferència amb **Bálint Kádár,** arquitecte, urbanista i professor a l'Escola d'Arquitectura de Budapest, Hongria. La ponència, que va portar per títol "Mesura i planificació de les xarxes espacials per a un turisme urbà sostenible", va tenir lloc al Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears.

El mes de maig vàrem organitzar una visita guiada per Palma amb els i les estudiants del postgrau d'Administració de Turisme sostenible de la **Universitat de Desenvolupament sostenible d'Eberswalde, Alemanya**.

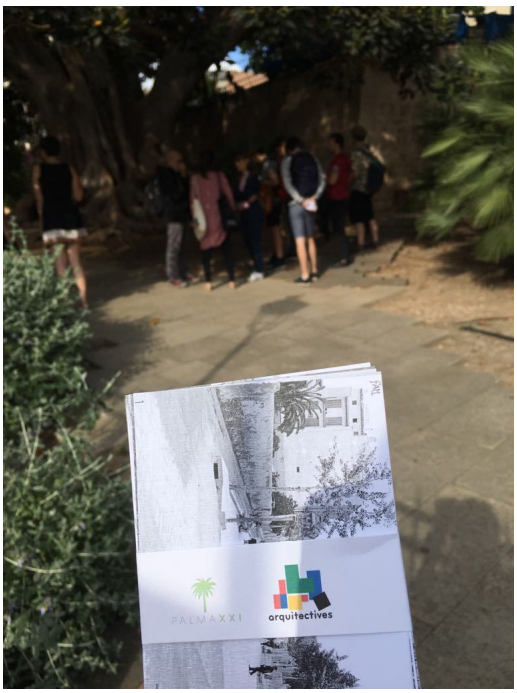
També ens vàrem reunir per compartir experiències i informació amb investigadors de la **Universitat de Camagüey, Cuba**, que, gràcies a un conveni de col·laboració amb la UIB van estar de visita per analitzar l'evolució i els reptes del model de turisme de Palma. La seva ciutat, d'unes dimensions similars a les de Palma, va ser declarada Patrimoni de la Humanitat, i estan explorant possibles models de desenvolupament sostenible d'una indústria turística molt incipient en el seu cas.

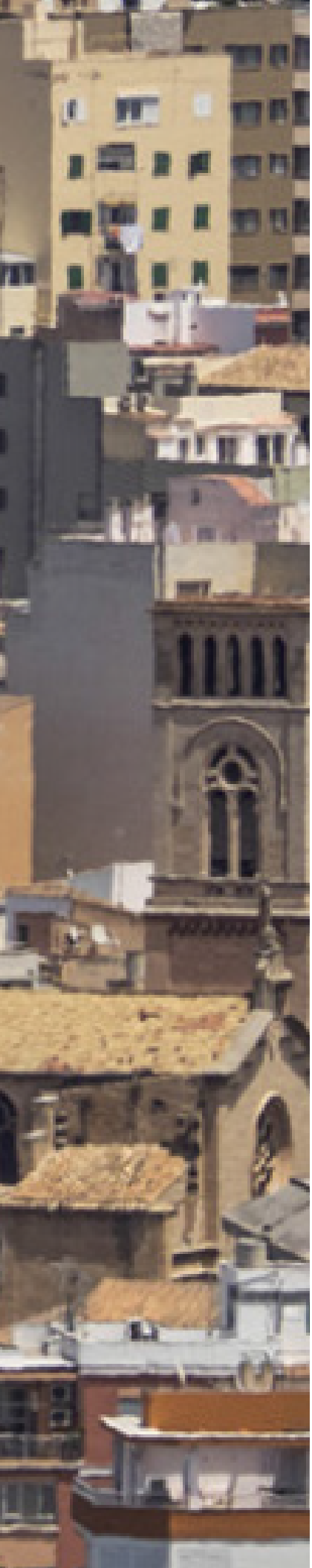
Presentació de l'arquitecte hongarès Bálint Kádár al COAIB.

Visita guiada amb estudiants de la Universitat d'Eberswalde, Alemanya.

3
Propostes de futur

La ciutat canvia a un ritme molt ràpid, de vegades de manera descontrolada e inesperada. Però, quina ciutat volem? Com ens agradaria que fos Palma en el futur? Els nostres carrers, els parcs i espais públics, l'habitatge, la vida de barri, la relació amb els visitants, etc.

La planificació i un model de ciutat són essencials per poder gaudir d'una ciutat amable per als residents i acollidora per als visitants; que tingui en compte l'herència del passat i que prepari als ciutadans per als reptes del futur; una ciutat que se'n cuidi de tots els ciutadans per igual, integradora i solidària. Per tal d'aconseguir aquestes fites, des de Palma XXI treballam per impulsar alternatives i propostes de futur des del consens i el diàleg, fomentant la col·laboració amb altres entitats ciutadanes i els organismes públics.

FOTO: Jaume Gual

Consell municipal Model de Ciutat

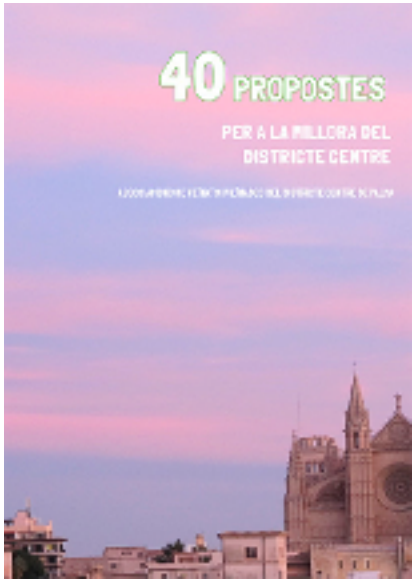

Fruit de la tasca desenvolupada des del projecte "El futur de Palma en segle XXI", que impulsam des de l'any 2016, el mes de maig de 2019 es va constituir el Consell de l'Àrea de Model de Ciutat. La creació d'aquest Consell ha estat la resposta de l'Ajuntament de Palma a les inquietuds mostrades des de Palma XXI i tota una sèrie d'entitats ciutadanes en relació a la gestió d'aspectes urbanístics i socials de Ciutat.

La participació de la societat és fonamental pel futur de Palma (en un termini més ample que el que forma cada legislatura) per conformar un projecte de Ciutat que integri els punts de vista no només urbanístic, sinó també el social o empresarial. Els canvis que es produeixen es donen a més a gran velocitat, de manera que cal tenir un fòrum dinàmic on debatre aquests assumptes. En aquest sentit, el Consell de l'Àrea de Model de Ciutat esdevé un lloc de participació rellevant per les entitats en la presa de decisions de futur.

El Consell funcionarà com a òrgan municipal consultiu, d'assessorament i de debat de l'Àrea de Model de Ciutat. Es tractaran aspectes relacionats amb el model de ciutat, urbanisme, habitatge, mobilitat, economia o medi ambient. En aquests moments, tenen representació en el Consell entitats com Fundació Ateneu Pere Mascaró, EAPN-Illes Balears Xarxa per la Inclusió Social, ARCA, Fundació GADESO, Joves Arquitectes de Mallorca o Palma XXI.

40 propostes per a la millora del districte centre

Les vuit associacions de veïnats del centre històric varen recollir en un document les preocupacions, necessitats i sentiments dels residents d'aquesta zona enfront els canvis i la pressió que s'està experimentant en els darrers anys. El districte centre ha vist com s'ha incrementat en gran mesura el nombre de visitants, així com també el nombre de negocis de restauració i hostaleria, o els destinats exclusivament a serveis turístics.

En aquest context, es proposen 40 mesures amb l'ànim de millorar, no només la qualitat de vida dels residents, sinó també la de tota la ciutadania de Palma que gaudeix d'aquest zona com a seva; tot tenint en compte la qualitat de l'experiència del qui la visita.

Aquestes propostes són una manera d'iniciar el diàleg públic amb les diferents parts interessades (veïnats, sectors econòmics, administracions), per tal d'interactuar i trobar solucions a les dificultats actuals i generar formes de convivència equilibrades i satisfactòries.

El document *40 PROPOSTES*, al qual Palma XXI va donar suport, es vertebra en set temes clau: mobilitat, gestió de la dinàmica turística, habitatge, comerços, ocupació de la via pública, renous i neteja.

Es poden **consultar les propostes a la nostra pàgina web.**

Futur per badia de Palma

L'àrea d'influència de Palma s'estén més enllà del centre històric, de l'Eixample, i fins i tot del seu límit municipal. Per tal de trobar solucions per temes com la mobilitat o l'habitatge, es fa necessari ampliar el focus i el radi d'acció, considerant àrees com per exemple la badia de Palma.

Una de les primeres activitats ha estat la creació d'un grup de treball centrat en els megacreuers, per tal d'esbrinar el seus impactes negatius en termes econòmics (canvi de l'estructura comercial, preus de l'habitatge), socials (massificació, mobilitat) i ambientals (contaminació atmosfèrica i de la mar, perjudicis a la biodiversitat de la badia).

Des de Palma XXI, hem promogut i donat suport al "**Manifest en contra dels megacreuers**", on s'insta a l'Ajuntament de Palma i al Govern de les Illes Balears a actuar en cinc temes clau:

1. Posar un límit d'afluència al Port de Palma, amb un màxim d'un megacreuer al dia o un màxim de 4.000 creueristes.

2. Exigir a l'Autoritat Portuària que controli i doni a conèixer públicament els impactes ambientals que generen els creuers.

3. Exigir a l'Autoritat Portuària la transparència fiscal i laboral de totes les empreses de creuers que visiten la ciutat.

4. Augmentar l'impost de turisme sostenible que paguen els creueristes a 5 euros, destinant-los a compensar les despeses públiques i privades que genera l'impacte de les excursions massives de creueristes.

5. Declarar zona ECA (Àrea de Controls d'Emissions) el Mediterrani.

25 entitats van adherir-se al manifest i nombroses personalitats del món de la cultura, l'arquitectura, el sector privat o la diplomàcia, com la cantant Maria del Mar Bonet, l'artista Miquel Barceló o l'ambaixador d'Espanya Jorge Dezcallar el van signar. El manifest es va penjar a una plataforma per a que la ciutadania pogués també signar-lo: **al cap de 24 hores s'havien acumulat més de 4000 signatures contra els megacreuers.**

Aquesta ha de ser una primera passa per a aconseguir una badia de Palma verda, sostenible ambientalment i equilibrada socialment i econòmicament.

Decàleg per salvar el centre històric de Palma

El centre històric de Palma pateix una alta intensitat de monocultiu turístic, només compensat per l'ús administratiu que encara roman, però amb la vida tradicional de barri molt afectada. L'enorme volum de visitants fa que es transformin els comerços, bar i restaurants per donar serveis als visitants, i té repercussió en el preus de lloguer o en l'aflorament de pisos per al lloguer vocacional.

Alarmats per aquesta situació, es varen aglutinar les idees aportades pels nostres socis i amics que anaven en el sentit de crear una alternativa i es va elaborar aquest **"Decàleg".** En aquest deu punts recollim una sèrie d'idees bàsiques amb l'objectiu de "salvar" el centre històric, com:

1. Descentralitzar la ciutat, donant a conèixer el patrimoni d'altres barris de Palma i dinamitzant la cultura i el turisme en altres zones.

2. Disminuir el nombre de creuers a un megacreuer com a màxim al dia.

3. Limitar la creació de nous comerços i places turístiques al centre.

4. Incentivar que els comerços tradicionals i els dedicats a oferir serveis als residents tornin al centre històric.

5. Declarar zona ACIRE des d'Avingudes cap a l'interior de Ciutat, apostant per un transport públic eficient i ecològic i aparcaments dissuasius.

6. Declarar el centre històric "Zona d'Especial Protecció de la Qualitat Acústica".

7. Recuperar l'espai públic i fomentar el civisme, disminuint el nombre de terrasses i la privatització de les places públiques.

8. Emprar tècniques i materials artesanals per mantenir el paisatge històric dels carrers.

9. Instal·lar una il·luminació d'acord amb la personalitat del centre.

10. Crear la figura del "Batle" del centre històric, per coordinar les necessitats específiques d'aquests barris.

PALMAXXI

Un projecte col·lectiu
per reflexionar i dissenyar
el futur de la ciutat,
amb perspectiva històrica
i participació ciutadana.

ALIANCES

Col·laboram amb moltes accions i iniciatives de la nostra entitat germana, Tramuntana XXI. Aquest any hem treballat conjuntament per organitzar el Cicle d'Encontres sobre turisme de masses i els estudis de capacitat de càrrega turística.

Hem signat un conveni amb la Fundació Iniciatives del Mediterrani per rebre els seus serveis de gestió administrativa i comunicació estratègica i assessorament i suport tècnic per projectes. Aquest any hem rebut el suport de la FIM per a l'organització del Cicle d'Encontres de Turisme de masses, l'elaboració dels estudis de capacitat de càrrega turística i de la Carta Històrica de Palma.

Aquest any hem acordat amb diferents entitats ciutadanes que treballen per incidir en el model de ciutat, fer una aliança estratègica per posicionar-mos i fer accions de comunicació conjunta. Aquestes entitats són Arca, Joves Arquitectes de Mallorca, el Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears, l'Obra Cultural Balear, el Cercle d'Economia de Mallorca, EAPN-Illes Balears Xarxa per a la inclusió social, el Col·legi Oficial de Psicòlegs de les Illes Balears, la Fundació Gadeso, Fundacions Darder Mascaró i Palma XXI. Algunes d'aquestes entitats formen també part del Consell Municipal d'Àrea Model de Ciutat.

Formam part, amb altres entitats ciutadanes, del Consell Municipal d'Àrea Model de Ciutat, impulsat per l'Ajuntament. També el rebut el suport del consistori, a través del Portal de Transparència i l'Oficina Antidesnonaments, per accedir a dades i xifres necessàries per als nostres informes de gentrificació.

ALIANCES

Enguany hem firmat un conveni de col·laboració amb aquesta entitat de la Conselleria de Territori, Energia i Mobilitat, per la georeferenciació de mapes antics de la ciutat i per entendre el seu desenvolupament urbanístic, el que ens permetrà donar continuïtat al projecte de la Carta Històrica de Palma.

Hem firmat un conveni de col·laboració amb el Museu Es Baluard per fer ús de les seves instal·lacions per els encontres del Cicle sobre turisme de masses i per co-organitzar activitats, com els itineraris interactius pel baluard de Sant Pere.

Hem rebut una subvenció de Caixa Colonya per a la realització de les visites guiades per les Avingudes.

Hem gestionat una aliança amb el diari Ara Balears per difondre setmanalment (a la seva versió impresa i online) els capítols de la Biografia de Palma, des del seu primer volum.

Hem donat continuïtat al conveni de col·laboració amb l'Arxiu del So i de la Imatge (ASIM) del Consell de Mallorca per al nostre projecte de Biografia de Palma.

COMUNICACIÓ

La plana web www.palmaxxi.com i els perfils a les xarxes socials Facebook i Twitter esdevenen la nostra línia de contacte directe amb els socis i simpatitzants, i suposen una eina d'informació i difusió de les nostres activitats.

Enguany hem incorporat a l'equip de Palma XXI, gràcies al suport de la Fundació Iniciatives del Mediterrani, una persona tècnica de comunicació per donar un impuls a l'estratègia comunicativa de la nostra entitat, tant per difondre les nostres accions i projectes com per posicionar els missatges clau de Palma XXI.

La nostra plana **web** compta amb una mitjana de 1000 usuaris mensuals, un 25% més que el perióde anterior, amb un nombre de sessions mensuals en torn de 1500, un 40% més respecte a l'any passat.

Els seguidors als perfils de **xarxes socials** van en constant progressió, i a finals de maig 2019 comptam amb 387 a Twitter, 5 vegades més que al gener de 2018, i 465 a Facebook, el doble.

La nostra **Newsletter** mensual arriba a gairebé de 350 persones.

Durant aquest període Palma XXI ha esdevingut una font reconeguda pels mitjans de comunicació, que es posen en contacte amb nosaltres habitualment per conèixer la nostra opinió sobre temes com el model de ciutat, el fenomen de la gentrificació i la turistificació o l'evolució de la ciutat.

Entre gener de 2018 i maig de 2019 hem aparegut mencionats als mitjans de comunicació prop de 100 vegades.

A més tenim una col·laboració setmanal amb el diari Ara Balears, a on publicam els capítols de la nostra Biografia de Palma tant a l'edició en paper com la digital. Gràcies a aquesta aliança prop de 300 persones de mitjana llegeixen setmanalment els capítols.

Actes públics

Durant aquest període hem realitzat els següents actes públics:

- Conferència "Mesura i planificació de les xarxes espacials per a un turisme urbà sostenible", a càrrec de Bálint Kádár. Juny 2018, Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears.
- Presentació de l'Estudi de capacitat de càrrega turística al centre històric de Palma. Octubre 2018, Es Baluard.
- Presentació de la Carta Històrica de Palma. Febrer 2019, Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears.
- Cicle d'Encontres sobre Turisme de masses: "La mort de Venècia?" a càrrec de Roberto Ferrucci i "Itineraris de la ur*banal*ització: de BCN a PMI" a càrrec de Francesc Muñoz. Octubre 2018 i març 2019, Es Baluard.
- Ponència "Gentrificació i transformació socioeconòmica de Santa Catalina" a la jornada "Junts cream oportunitats per fer front als problemes socials" . Maig 2019, Teatre Mar i Terra.
- Visites guiades: "De marès i formigó" (Es Baluard, novembre 2018 i gener i febrer 2019) i "Ciutats, escacs i murades que s'esbuquen (Avingudes, novembre 2018 i març 2019).

En aquestes activitats han participat aproximadament 350 persones

Articles al Blog

Des de la posada en marxa de la pàgina web, s'han publicat tot un seguit d'articles d'opinió que vessen sobre l'actualitat de Palma i de l'illa. Aquests articles han estat escrit tant per membres de l'Associació com per socis i col·laboradors habituals.

MEMBRES

- El centre històric, nou polígon industrial del segle XXI, Jaume Garau, abril 2018
- Teatre i arquitectura a Palma, Guillem Aloy, abril 2018
- Decàleg per salvar el centre històric de Palma, Palma XXI, abril 2018
- El paper pintat a Mallorca, un element decoratiu oblidat, Josep Ma Pomar Reynés i Magdalena Bennassar, octubre 2018.
- Cent anys de la mort de l'arquitecte Guillem Reynès Font, Josep Mª Pomar, octubre 2018.
- Palma, una ciutat híbrida. Jaume Garau, novembre 2018.

COL·LABORADORS

- Un aparcament soterrat davant la Llonja?, Grup d'Opinió d'Arquitectes, març 2018
- Roberto Ferrucci i Venècia com mai no havia estat escrita, José Carlos Llop, octubre 2018
- El paper de les dones dins l'economia de Ciutat de Mallorca, Bàrbara Moyà Sureda, febrer 2019
- La percepción turística de los habitantes de Palma, Louisa Wolf-Gorny, maig 2019

GESTIÓ INTERNA

SOCIS/ES

Actualment Palma XXI té 75 socis. En el darrer any hem augmentat el nombre d'associats/es en un 23%.

SUBVENCIONS

Durant el 2018, Palma XXI va rebre dues subvencions per projectes:

- Subvenció de la Fundació Guillem Cifre de Colonya / Caixa Colonya, per al projecte "Ciutats, escacs i murades que s'esbuquen: un recorregut didàctic per les Avingudes de Palma", emmarcat dins la línia de feina de l'Eixample.
- Subvenció del Consell de Mallorca, del fons per a les activitats culturals de les entitats associatives sense ànim de lucre, per a l'elaboració de la segona part de la Biografia de Palma.

A la convocatòria de subvencions de l'any 2019 s'han presentat una sèrie de sol·licituds a diferents organismes (Consell de Mallorca, Ajuntament, etc.) que encara estan pendent de resolució.

RECURSOS HUMANS

Palma XXI compta amb una persona de suport per a la gestió de projectes i tasques administratives de l'entitat i amb una persona tècnica en comunicació. Aquests recursos humans són possibles gràcies amb un conveni de col·laboració signat amb la Fundació Iniciatives del Mediterrani.

PALMA XXII

ESTUDIAR L'EVOLUCIÓ

ORFENAR EL CONEIXEMENT

INTEGRAR-HO

INTERPRETAR-HO

DONAR-HO A CONÈIXER

PROPOSAR ALTERNATIVES

ANUARI
2018/19

PALMA XXI

